

Stiftelsen Regementsheden Skillingaryd

c/o Vaggeryds Kommun, Box 43
568 21 Skillingaryd
Tel: 0370-678262
Mail: sven.engkvist@vaggeryd.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande 2016-02-29, Dnr Ku2015/02515/KL

Betänkandet SOU2015:89 Ny museipolitik

Sammanfattning

Stiftelsen Regementsheden Skillingaryd (org.nr 826001-2508), ansvarig för museiverksamheten Miliseum, ingående i nätverket Sveriges Militärhistoriska Arv, avstyrker förslaget till ny museipolitik, vad avser tillskapande av ny museimyndighet.

Ärendet i stort

Att tillskapa nya myndigheter (motsv.) leder ytterst sällan till faktiska effektiviseringar. Speciellt inte när det redan finns framgångsrika, kostnadseffektiva och väl beprövade instanser i verksamhet.

Vad gäller den övergripande frågan om inrättande av ny museimyndighet, vill vi peka på det faktum att en myndighet som borde ha de uppgifter och ansvar som beskrivs för föreslagen ny myndighet, redan de facto existerar. Vi syftar då givetvis på Riksantikvarieämbetet. Huruvida det verkligen finns behov av en större samordning av de stora riksmuseerna och om detta bör lagfaras, ligger utanför Stiftelsens bedömning. I stället för skapande av nya administrativa funktioner, anser Stiftelsen det betydligt mer gagneligt om en större del av den totala bidragsmängden från staten, verkligen kom museiaktörerna tillgodo. Ju mer administration som byggs upp, desto mer luft plägar finnas i densamma. Ett faktum som allvarligt torde begränsa det faktiska stöd som når ut till verksamheterna.

Ett lysande exempel på det motsatta förhållandet, är Statens Försvarshistoriska Museer (SFHM) och nätverket Sveriges Militärhistoriska Arv (SMHA). I ett mycket framsynt samarbete mellan Kulturdepartementet och Försvarsdepartementet inom utredningen "Försvar i förvar" för dryga 10 år sedan, skapades en väl genomtänkt och synnerligen behovsanpassad modell för hur främst det kalla krigets svenska kulturarv skulle bevaras och av vilka aktörer detta lämpligast skulle genomföras.

Bildandet av nätverket SMHA för åtta år sedan, med den uttalade expertkompetens som finns inom såväl myndigheten som i de utvalda museietableringar som erhöll verksamhetsuppdragen,

garanterade att detta mycket speciella och i flera fall världsunika kulturarv skulle förvaltas och tillgängliggöras på bästa tänkbara sätt.

Och detta sistnämnda var med stor sannolikhet vad som övertygade Försvarmakten att överhuvudtaget gå in i detta samarbete och att därvid bidra med huvuddelen av finansieringen.

Museerna i nätverket SMHA är noggrant utvalda. De är samtliga av nationellt intresse har sinsemellan olika inriktning och uppdrag. Flera av dem har dessutom, utöver sina respektive verksamhetsuppdrag, erhållit rent formella traditionsuppdrag för olika delar av Försvarmaktens traditionsarv, exempelvis Miliseum (se vidare "Försvarets Traditioner", SFHM, Stockholm 2012, ISBN 978-91-978595-5-4). Ett fåtal museer har dessutom förvaltarskap över några av "rikssamlingarna" inom den försvarshistoriska sektorn. Ovan nämnda förhållanden torde, såväl till sitt innehåll som till sin omfattning, vara världsunika.

Det sägs att föreslagen ny museimyndighet skall ha särskild kompetens inom bidragshantering. Denna kompetens finns redan inom SFHM, både vad gäller den rent ekonomiska hanteringen och redovisningen, men också – och kanske främst – vad gäller sakkunskap och inblick i de verksamheter som bidragsfördelningen avser. SFHM:s organisation är dessutom ytterst slimmad och verksamhetsanpassad.

Stöd/bidrag inom SFHM utgörs inte enbart av ekonomiska belopp. Minst lika viktigt är särskilt kompetensstöd ut till verksamheterna. Det kan röra sig om allt mellan utställningsproduktion och marknadsföring till säkerhet och digitalisering/tillgängliggörande. Ett erhållt bidrag förutsätter dessutom ofta interagerande med annan aktör inom nätverket, en metod som visat sig mycket framgångsrik. Kontinuerlig dialog över tiden mellan kansli och nätverksmuseer ger också generellt projekt av högre kvalitet. Kort och gott – inom nätverket bistår man varandra enligt traditionellt "vi-koncept".

SMHA, dess organisation och verksamhet, har visat sig vara mycket framgångsrik. Den har rönt berättigad uppmärksamhet, såväl inom som utom landet. Det saknas motsvarighet inom andra museisektorer. Att slå sönder denna organisation och ersätta den med en renodlad "bidragsmyndighet", utan den expertkompetens som idag förefinns inom SFHM/SMHA, skulle komma att visa sig förödande. Med tanke på hur styvmoderligt och trångsynt försvarshistoria i allmänhet och de aktörer som är verksamma med detta i synnerhet ofta har behandlats – och i vissa fall ännu behandlas – av de större kulturaktörerna, torde nätverksmuseerna stå sig tämligen slätt, i det fall de skulle tvingas konkurrera om bidrag med andra "civila" museiverksamheter, såväl statligt som regionalt. Det unika försvarshistoriska kulturarvet skulle långsiktigt komma att på ett mycket negativt sätt plottras bort, marginaliseras och i vissa fall helt och hållet avvecklas, till förment prioriterande av andra sektorer inom kultursektorn.

Skillingaryd 2016-03-08

Bengt Dahlqvist
stiftelseordförande

Sven Engkvist
museichef